

nis, qui sanctifico vos. Est autem Spiritus Sanctus qui sanctificat: dicitur enim Apostolus I. Corinth. vi. 11. Abluit, & sanctificati estis: justificati estis in nomine Domini nostri Jesu Christi, & in spiritu Dei nostri: & II. ad Thessal. 11. 13. dicitur: (1) Elegit nos Deus primitias in salutem in sanctificatione spiritus, & fide veritatis. Oportet igitur Spiritum Sanctum Deum esse.

4. Amplius. Sicut vita naturæ corporis est per animam, ita vita justitiæ ipsius animæ est per Deum: unde Dominus dicit Joannis vi. 58. Sicut misit me vivens pater, & ego vivo propter patrem: & qui manducavit me, & ipse vivet propter me. Hujusmodi autem vita est per Spiritum Sanctum: unde ibidem 64. subditur: Spiritus est qui vivificat: & ad Rom. vii. 13. dicit Apostolus: Si spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis: Spiritus ergo Sanctus divinæ naturæ est.

5. Præterea. Dominus in argumentum suæ Divinitatis contra Judæos, qui sustinere non poterant ut se æqualem Deo faceret, asserit in se esse resuscitandi virtutem, dicens Joannis v. 21. Sicut pater suscitavit mortuos, & vivificavit; sic & filius quos vult, vivificat. Virtus autem resuscitativa ad Spiritum Sanctum pertinet: dicit enim Apostolus ad Rom. vii. 11. Si spiritus ejus qui suscitavit Jesum Christum à mortuis, habitavit in vobis; qui suscitavit Jesum Christum à mortuis, vivificabit & mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum ejus in vobis. Spiritus ergo Sanctus est divinæ naturæ.

6. Item. Creatio solius Dei opus est, ut supra cap. xxi. Lib. II. ostensum est. Pertinet autem creatio ad Spiritum Sanctum: dicitur enim in Psalm. cxi. 30. (2) Emitte spiritum tuum, & creabuntur: & Job xxxiii. 4. dicitur: Spiritus Dei fecit me: & Eccli. i. 9. dicitur de Deo: Ipse creavit illam, scilicet sapientiam (3) Spiritu Sancto. Est ergo Spiritus Sanctus divinæ naturæ.

7. Adhuc. Apostolus dicit I. ad Cor. 11. 10. Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei. Quis enim scit quæ sunt hominis nisi spiritus hominis qui in ipso est? Ita & quæ Dei sunt, nemo cognovit nisi spiritus Dei. Comprehendere autem omnia profunda Dei, non est alicujus creaturæ: quod patet ex hoc quod Dominus dicit Matth. xi. 27. Nemo novit filium nisi pater, neque patrem quis novit nisi filius: & Isai. xlv. 16. ex persona Dei dicitur: Secretum meum mihi. Ergo Spiritus Sanctus non est creatura.

8. Præterea. Secundum prædictam Apostoli comparationem, Spiritus Sanctus se habet ad Deum sicut spiritus hominis ad hominem. Spiritus autem hominis intrinsecus est homini, & non est extraneæ naturæ ab ipso, sed est aliquid ejus. Igitur & Spiritus Sanctus non est naturæ extraneæ à Deo.

9. Amplius. Si quis conferat verba Apostoli præmissa verbis Isaiaæ Prophetae; manifeste percipiet Spiritum Sanctum Deum esse: dicitur enim Isaiaæ lxxv. 4. Oculum non vidit, Deus, absque te, quæ præparasti expectantibus te: quæ quidem verba Apostolus, cum introduxisset, subiungit verba præmissa, scilicet quod spiritus scrutatur profunda Dei. Unde manifestum est quod Spiritus Sanctus illa profunda Dei cognoscit quæ præparavit expectantibus eum. Si ergo hæc nullus vidit præter Deum, ut Isaiaas dicit; manifestum est Spiritum Sanctum Deum esse.

10. Item. Isai. vi. 8. dicitur: Audiivi vocem Dei dicentis: Quem mittam, & quis ibit nobis? Et dixi: Ecce ego, mitte me. Et dixit: Vade, & dices populo huic:

(1) Vulgata: quod elegerit vos Deus, &c. (2) Vulgata

Audite audientes, & nolite intelligere. Hæc autem verba Paulus Spiritui Sancto attribuit: unde dicitur Act. ult. 25. quod Paulus dixit Judæis: Bene Spiritus Sanctus locutus est per Isaiam Prophetam dicens: Vade ad populum istum, & dic ad eos: Aure audietis, & non intelligetis. Manifestum est ergo Spiritum Sanctum Deum esse.

11. Adhuc. Ex sacris Scripturis apparet Deum esse qui loquutus est per Prophetas: dicitur enim Numeri xii. 6. ex ore Dei: Si quis fuerit inter vos Propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium, id est per spiritum meum, loquar ad illum: & in Psalm. lxxxiv. 9. dicitur: Audiam quid loquatur in me Dominus Deus. Manifeste autem ostenditur Spiritum Sanctum locutum esse in Prophetis: dicitur enim Actuum 1. 16. Oportet enim impleri Scripturam quam prædixit Spiritus Sanctus per David: & Matth. xxii. 43. Dominus dicit: Quomodo dicunt Scribæ Christum filium David esse? Ipse enim dicebat in Spiritu Sancto: Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis: & II. Pet. i. 21. dicitur: Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia; sed Spiritu Sancto inspirati, locuti sunt Sancti Dei homines. Manifeste ergo in Scripturis colligitur Spiritum Sanctum Deum esse.

12. Item. Revelatio mysteriorum proprium opus Dei ostenditur in Scripturis: dicitur enim Daniel. 11. 28. Est Deus in cælo revelans mysteria. Mysteriorum autem revelatio opus Spiritus Sancti ostenditur: dicitur enim I. ad Corinth. 11. 10. Nobis revelavit per spiritum suum: & xiv. 2. dicitur: Spiritus loquitur mysteria. Spiritus ergo Sanctus Deus est.

13. Præterea. Interius docere, proprium opus Dei est: dicitur enim in Psalm. xciii. 10. de Deo: Qui docet hominem scientiam: & Daniel. 11. 21. Dat sapientiam sapientibus, & scientiam intelligentibus discipulam. Hoc autem proprium opus Spiritus Sancti esse manifestum est: dicit enim Dominus Joannis xiv. 26. Paraclytus Spiritus Sanctus, quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia. Spiritus ergo Sanctus est divinæ naturæ.

14. Adhuc. Quorum est eadem operatio, oportet esse eandem naturam. Est autem eadem operatio filii, & Spiritus Sancti. Quod enim Christus in Sanctis loquatur, Apostolus ostendit II. ad Corinth. ult. 3. dicens: An experimentum quaeritis ejus qui in me loquitur Christus? Hoc etiam opus Spiritus Sancti esse manifeste apparet: dicitur enim Matth. 10. 20. Non vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Est ergo eadem natura filii, & Spiritus Sancti, & per consequens patris; cum ostensum sit, patrem, & filium unam naturam habere.

15. Amplius. Inhabitare mentes Sanctorum, proprium Dei est: unde Apostolus dicit II. ad Corinth. vi. 16. Vos estis templum Dei vivi, sicut dicit Dominus: Quoniam inhabitabo in illis. Hoc autem idem Apostolus Spiritui Sancto attribuit: dicit enim I. ad Corinth. 11. 16. Nescitis quia templum Dei estis, & Spiritus Sanctus habitat in vobis? Est ergo Spiritus Sanctus Deus.

16. Item. Esse ubique, proprium Dei est, qui dicit Hierem. xxiii. 24. Cælum, & terram ego impleo: & hoc Spiritui Sancto convenit: dicitur enim Sapientia 1. 7. Spiritus Domini replebit orbem terrarum: & in Psalm. cxxxv. 7. Quo ibo à spiritu tuo, & quo à facie tua fugiam? & Si ascendero in cælum, tu illic es &c. Dominus etiam discipulis dicit Actuum 1. 8. Accipietis virtutem supervenientis Spiritus Sancti in vos,

Emittet. (3) Vulgata, in Spiritu Sancto.

et eritis mihi testes in Hierusalem, & in omni Judæa, & Samaria, & usque ad ultimum terræ. Ex quo patet quod Spiritus Sanctus ubique est, qui ubique, & ubicumque existens inhabitat. Spiritus ergo Sanctus Deus est.

17. Præterea. Expresse in Scriptura Spiritus Sanctus nominatur: dicit enim Petrus Actuum v. 3. Anania, cum tentavit Satanas cor tuum mentiri te Spiritui Sancto: & postea subdit: Non est mentitus hominibus, sed Deo. Spiritus ergo Sanctus est Deus.

18. Item. I. ad Corinth. xiv. 2. dicitur: Qui loquitur lingua, non hominibus loquitur, sed Deo. nemo enim audit; spiritus autem loquitur mysteria. Ex quo dat intelligere quod spiritus loquebatur in his qui variis linguis loquebantur. Postmodum autem dicit: In lege scriptum est: Quoniam in aliis linguis, & labiis aliis loquar populo huic; & nec sic exaudiet me, dicit Dominus. Spiritus ergo Sanctus, qui loquitur mysteria diversis labiis, & linguis, Deus est.

19. Adhuc. Post pauca, versic. 24. subditur: Si omnes prophetent, intrat autem quis infidelis, vel idiota, convincitur ab omnibus; dicitur ab omnibus: occulta enim cordis ejus manifesta fiunt; & ita cadens in faciem adorabit Deum pronuntians, quod verum Deus in vobis sit. Patet autem per id quod præmisit, quod spiritus loquitur mysteria, quod manifestatio occultorum cordis à Spiritu Sancto fit; quod est proprium Divinitatis signum: dicitur enim Hierem. xvii. 9. Prævarum est (1) cor hominis, & inscrutabile: quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans corda, & probans renes. Unde ex hoc judicio etiam infidelis pendere dicitur, quod ille qui hæc occulta cordium loquitur, sit Deus. Ergo Spiritus Sanctus Deus est.

20. Item. Patrum post I. Cor. xiv. 32. dicit: Spiritus Prophetarum. Prophetis subiecti sunt: non enim est dissensio in Deo, sed pax. Gratia autem Prophetarum, quas spiritus Prophetarum nominaverat, à Spiritu Sancto suat. Spiritus ergo Sanctus, qui hujusmodi gratias sic distribuit, ut ex eis non sit dissensio, sed pax sequatur, Deus esse ostenditur in hoc quod dicit: Non est dissensio in Deo, sed pax.

21. Amplius. Adoptare in filios Dei non potest esse opus alterius nisi Dei: nulla enim creatura spiritualis dicitur filius Dei per naturam, sed per adoptionem gratiam: unde & hoc opus filio Dei, qui verus Deus est, Apostolus attribuit, ad Galat. iv. 4. dicens: Misit Deus filium suum. ut adoptionem filiorum reciperemus. Spiritus autem Sanctus est adoptionis causa: dicit enim Apostolus ad Rom. vii. 15. Accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba, pater. Ergo Spiritus Sanctus non est creatura, sed Deus.

22. Item. Si Spiritus Sanctus non est Deus, oportet quod sit aliqua creatura. Planum est autem quod non est creatura corporalis, nec etiam spiritualis: nulla enim creatura spirituali creaturæ infunditur, cum creatura non sit participabilis, sed magis participans. Spiritus autem Sanctus infunditur Sanctorum mentibus, quasi ab eis participatus: legitur enim & Christus plenus fuisse, & etiam Apostoli. Non est ergo Spiritus Sanctus creatura, sed Deus.

Si quis autem dicat prædicta opera quæ sunt Dei, Spiritui Sancto attribuit non per auctoritatem, ut Deo, sed per ministerium quasi creaturæ: expresse hoc esse falsum apparet ex his quæ Apostolus di-

(1) Vulgata cor omnium.

cit I. Cor. xii. 6. dicens: Divisiones operationum sunt, idem vero Deus, qui operatur omnia in omnibus: & postea connumeratis diversis donis Dei, subdit: Hæc omnia operatur unus atque idem spiritus, dividens singulis prout vult: ubi manifeste expressit Spiritum Sanctum Deum esse: tum ex eo quod Spiritum Sanctum operari dicit quæ supra dixerat Deum operari: tum ex hoc quod eum pro suæ voluntatis arbitrio operari confiteretur. Manifestum est igitur Spiritum Sanctum Deum esse.

CAPUT XVIII.
Quod Spiritus Sanctus sit subsistens persona.

SED quia quidam Spiritum Sanctum asserunt non esse personam subsistentem, sed vel ipsam Divinitatem patris, & filii, ut quidam Macedoniam dixisse perhibentur, vel etiam aliquam accidentalem perfectionem mentis à Deo nobis donatam, pura sapientiam, vel charitatem, vel aliquid hujusmodi, quæ participatur à nobis, sicut quædam accidentia creata: contra hoc ostendendum est, Spiritum Sanctum non esse aliquid hujusmodi.

1. Non enim formæ accidentales proprie operantur, sed magis habens eas pro suæ arbitrio voluntatis: homo enim sapiens utitur sapientia cum vult. Sed Spiritus Sanctus operatur pro suæ arbitrio voluntatis, ut cap. præc. ostensum est. Non igitur est æstimandus Spiritus Sanctus velut aliqua accidentalis perfectio mentis.

2. Item. Spiritus Sanctus, ut ex Scripturis docemur, causa est omnium perfectionum humanæ mentis: dicit enim Apostolus ad Rom. v. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis: & I. ad Corinth. xiii. 8. Alii per spiritum datur sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ secundum eundem spiritum; & sic de aliis. Non ergo Spiritus Sanctus est æstimandus quasi aliqua accidentalis perfectio mentis humanæ, cum ipse omnium hujusmodi perfectionum causa existat.

Quod autem in nomine Spiritus Sancti designetur essentia patris, & filii, & sic à neutro personaliter distinguatur, repugnat his quæ divina Scriptura de Spiritu Sancto tradidit. Dicitur enim Joannis xv. quod Spiritus Sanctus procedit à patre: & Joannis xvi. quod accipit à filio: quod non potest de divina essentia intelligi, cum essentia divina à patre non procedat, nec à filio accipiat. Oportet igitur dicere, quod Spiritus Sanctus sit subsistens persona.

3. Item. Sacra Scriptura manifeste de Spiritu Sancto loquitur tamquam de persona divina subsistente: dicitur enim Actuum xiii. 2. Ministrantibus illis Domino, & jejunantibus, dicit illis Spiritus Sanctus; Segregate mihi Barnabam, & Saulum in opus ad quod assumpsi eos: & infra: Et ipsi quidem missi à Spiritu Sancto, abierunt: & Actuum xv. 28. dicitur: Dicunt Apostoli: Visum est Spiritui Sancto, & nobis nihil ultra imponere vobis oneris &c. quæ de Spiritu Sancto non dicerentur, nisi esset subsistens persona. Est igitur Spiritus Sanctus subsistens persona.

4. Amplius. Cum pater, & filius sint personæ subsistentes, & divinæ naturæ, Spiritus Sanctus non connumeraretur eisdem, nisi ipse esset persona subsistens in divina natura. Connumeratur autem eisdem, ut patet Matth. ult. 19. dicente Domino dis-

cipulis: *Buntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: & II. ad Corinth. ult. 13. Gratia Domini nostri Jesu Christi, & charitas Dei, & communicatio Sancti Spiritus sit semper cum omnibus vobis: & I. Joan. ult. 7. Tres sunt qui testimonium dant in celo, pater, verbum, & Spiritus Sanctus, & hi tres unum sunt. Ex quo manifeste ostenditur, quod non solum sit persona subsistens, sicut pater, & filius, sed etiam cum eis essentialiter habeat unitatem.*

Posset autem aliquis contra predicta calumniari, dicens, aliud esse spiritum Dei, & aliud Spiritum Sanctum: nam in quibusdam premissarum auctoritatum nominatur spiritus Dei, in quibusdam vero Spiritus Sanctus.

Sed quod idem sit spiritus Dei, & Spiritus Sanctus, manifeste ostenditur ex verbis Apostoli dicentis I. ad Corinth. 11. 10. ubi cum premississet: *Nobis revelavit Deus per Spiritum Sanctum: ad hujus confirmationem inducit: Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei: & postea concludit: Ita & quae sunt Dei, nemo novit nisi spiritus Dei.* Ex quo manifeste apparet quod idem sunt Spiritus Sanctus & spiritus Dei.

Item apparet ex hoc quod Math. x. 2. Dominus dicit: *Non estis vos qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis.* Loco autem istorum verborum Marcus dicit cap. x. 11. 11. *Non estis vos loquentes, sed Spiritus Sanctus.* Manifestum est igitur idem esse Spiritum Sanctum, & spiritum Dei. Sic ergo cum ex premissis auctoritatibus multipliciter appareat Spiritum Sanctum non esse creaturam, sed verum Deum; manifestum est quod non cogimur dicere eodem modo esse intelligendum quod Spiritus Sanctus mentes sanctorum impleat, & eos inhabitet, sicut diabolus aliquos implere, vel inhabitare dicitur. Habetur enim Joan. x. 11. de Juda quod post bucellam introivit in eum Satanas: & Act. v. 3. dicit Petrus, ut quidam libri habent: *Anania, cur implevit Satanas cor tuum?* Cum enim diabolus creatura sit, ut ex superioribus Lib. III. cap. x. est manifestum, non implet aliquem participatione sui; neque potest mentem inhabitare sua participatione, vel per suam substantiam; sed dicitur aliquos implere per effectum suae malitiae: unde & Paulus dicit ad quemdam Act. x. 11. 10. *O plene omni dolo, & omni fallacia.* Spiritus autem Sanctus, cum Deus sit, per suam substantiam mentem inhabitat, & sui participatione bonos facit: ipse est enim sua bonitas cum sit Deus: quod de nulla creatura verum esse potest. Nec tamen per hoc removetur quin per effectus suae virtutis sanctorum impleat mentes.

CAPUT XIX.

Quomodo intelligenda sunt quae de Spiritu Sancto dicuntur.

Sanctarum igitur Scripturarum testimoniis edoceri, hoc firmiter de Spiritu Sancto tenemus; quod verus sit Deus subsistens, & personaliter distinctus à patre, & filio. Oportet autem considerare qualiter hujusmodi veritas utrinque accipit debeat, ut ab impugnationibus infidelium defendatur.

Ad cujus evidentiam praemitti oportet, quod in qualibet intellectuali natura oportet inveniri voluntatem: intellectus enim fit in actu per formam intelligibilem, in quantum est intelligens, sicut res naturalis fit actu in esse naturali per propriam formam.

Res autem naturalis per formam qua perficitur in sua specie, habet inclinationem in proprias operationes & proprium finem, quem per operationes consequitur: quale enim est unumquodque, talia operatur, & in sibi convenientia tendit: unde etiam oportet quod ex forma intelligibili consequatur in intelligente inclinatio ad proprias operationes, & proprium finem. Haec autem inclinatio in intellectuali natura voluntas est, quae est principium operationum quae in nobis sunt, quibus intellectus propter finem operatur: finis enim, & bonum est voluntatis objectum. Oportet igitur in quolibet intelligente inveniri etiam & voluntatem. Cum autem ad voluntatem plures actus pertinere videantur, ut desiderare, delectari, odire, & hujusmodi: omnium tamen amor & unum principium, & communis radix invenitur. Quod ex his accipi potest.

Voluntas enim, ut dictum est Lib. III. c. lxxviii, sic se habet in rebus intellectualibus sicut generalis inclinatio in rebus naturalibus, quae & naturalis appetitus dicitur. Ex hoc autem oritur inclinatio naturalis quod res naturalis habet affinitatem, & convenientiam secundum formam, quam diximus esse inclinationis principium, cum eo ad quod movetur, sicut grave cum loco inferiori: unde etiam hinc oritur omnis inclinatio voluntatis, eo quod per formam intelligibilem aliquid apprehenditur ut conveniens, vel afficiens. Affici autem ad aliquid in quantum hujusmodi, est amare ipsum. Omnis igitur inclinatio voluntatis, & etiam appetitus sensibilis ex amore originem habet. Ex hoc enim quod aliquid amamus, desideramus illud, si absit; gaudemus autem, cum adest; & tristamur cum ab eo impedimur; & odimus quae nos ab amato impediunt, & irascimur contra ea. Sic igitur quod amatur, non solum est in intellectu amantis, sed etiam in voluntate ipsius; aliter tamen & aliter. In intellectu enim est secundum similitudinem suae speciei; in voluntate autem amantis est sicut terminus motus in principio motivo proportionato per convenientiam, & proportionem quam habet ad ipsum; sicut in igne quodammodo est locus sursum ratione levitatis, secundum quam habet proportionem, & convenientiam ad talem locum; ignis vero generatur est in igne generante per similitudinem suae formae. Quia igitur ostensum est, quod in omni natura intellectuali est voluntas; Deus autem intelligens est, ut in primo Lib. cap. lvi. ostensum est: oportet quod in ipso sit voluntas: non quidem quod voluntas Dei sit aliquid ejus essentialiter superveniens, sicut nec intellectus, ut supra ostensum est; sed voluntas Dei est ipsa ejus substantia: & cum intellectus etiam Dei sit ipsa ejus substantia, sequitur quod una res, sint in Deo intellectus, & voluntas. Qualiter autem haec quae in aliis rebus plures res sunt, in Deo sint una res, ex his quae in primo dicta sunt, potest esse manifestum. Et quia ostensum est in primo Lib. cap. xxxi. quod operatio Dei sit ipsa ejus essentia, & essentia sit ejus voluntas; sequitur quod in Deo non est voluntas secundum potentiam, vel habitum, sed secundum actum. Ostensum est autem, quod omnis actus voluntatis in amore radicatur: unde oportet quod in Deo sit amor. Et quia, ut in primo ostensum est, proprium objectum divinae voluntatis est ejus bonitas, necesse est quod Deus primo & principaliter suam bonitatem, & se ipsum amet. Cum autem ostensum sit, quod amatum necesse est aliquatenus esse in voluntate amantis, ipse autem Deus se ipsum amat; necesse est quod ipse Deus sit in sua voluntate ut amatum in amante. Est autem ama-

amatum in amante secundum quod amatur; amare autem quoddam velle est; velle autem Dei est ejus esse, sicut & voluntas ejus est ejus esse. Esse igitur in voluntate sua per modum amoris, non est esse accidentale, sicut in nobis, sed essentialiter. Unde oportet quod Deus secundum quod consideratur ut in sua voluntate existens, sit vere, & substantialiter Deus. Quod autem aliquid sit in voluntate ut amatum in amante, ordinem quandam habet ad conceptionem qua ab intellectu concipitur, & ad ipsam rem cujus intellectualis conceptio dicitur verbum: non enim amaretur aliquid, nisi aliquo modo cognosceretur: nec solum amati cognitio amatur, sed secundum quod in se bonum est. Necesse est igitur quod amor quo Deus est in voluntate divina ut amatum in amante, & à verbo Dei, & à Deo cujus est verbum, procedat. Cum autem ostensum sit, quod amatum in amante non est secundum similitudinem speciei, sicut intellectum in intelligente; omne autem quod procedit ab altero per modum generati, procedit secundum similitudinem speciei à generante: relinquatur quod processus rei ad hoc quod sit in voluntate sicut amatum in amante, non sit per modum generationis; sicut processus rei, ad hoc quod sit in intellectu, habet rationem generationis, ut supra ostensum est. Deus igitur procedens per modum amoris, non procedit ut generans. Neque igitur filius dici potest. Sed quia amatum in voluntate existit ut inclinans, & quodammodo impellens intrinsecus amantem in ipsam rem amatum; impulsus autem rei viventis ab interiori ad spiritum pertinet, convenit Deo per modum amoris procedenti ut spiritus dicatur, ejus spiratione quasi quadam aspiratione existente.

Hinc est quod Apostolus spiritui, & amori impulsus quemdam attribuit: dicitur enim Roman. viii. 14. *Qui spiritu Dei aguntur, hi filii Dei sunt: & II. ad Corinth. v. 14. Charitas Christi urget nos.* Quia vero omnis intellectualis motus à termino denominatur; amor autem praedictus est quo Deus ipse amatur: convenienter Deus per modum amoris procedens dicitur Spiritus Sanctus: ea enim quae Deo dicata sunt, sancta dici consueverunt.

CAPUT XX.

De effectibus attributis Spiritui Sancto in Scripturis respectu totius creaturae.

Oportet autem secundum convenientiam praedictorum considerare effectus quos Spiritui Sancto Sacra Scriptura attribuit.

1. Ostensum est enim in superioribus in Lib. I. cap. lxxvi. quod bonitas Dei est ratio volendi quod alia sint, & per suam voluntatem res in esse producit. Amor igitur quo suam bonitatem amat, est causa creationis rerum: unde & quidam antiqui Philosophi amorem deorum, causam omnium esse posuerunt, ut patet in I. Metaphys. & Dionysius dicit in iv. capitulo de divinis Nominibus, quod *divinus amor non permisit ipsum sine germine esse.* Habitum est autem ex premissis quod Spiritus Sanctus procedit per modum amoris, quo Deus amat se ipsum. Igitur Spiritus Sanctus est principium creationis rerum: & hoc significatur in Psal. ciii. 30. *(1) Emitte spiritum tuum, & creabuntur.* Ex hoc etiam quod Spiritus Sanctus per modum amoris procedit, amor autem vim quandam impulsivam, & motivam

habet: motus qui est à Deo in rebus, Spiritui Sancto proprie attribui videtur. Prima autem mutatio in rebus à Deo exitens, intelligitur secundum quod ex materia creata informi species diversas produxit: unde hoc opus Spiritui Sancto sacra Scriptura attribuit: dicitur enim Genes. 1. 2. *Spiritus Domini ferebatur super aquas.* Vult enim Augustinus per aquas intelligi materiam primam, super quam Spiritus Domini ferri dicitur; non quasi ipse moveatur, sed quia est motionis principium.

2. Rursus. Rerum gubernatio à Deo secundum quandam motionem esse intelligitur, secundum quod Deus omnia dirigit, & movet in proprios fines. Si igitur impulsus, & motio ad Spiritum Sanctum ratione a motis pertinet, convenienter rerum gubernatio, & propagatio Spiritui Sancto attribuitur. Unde Job xxxi. 11. 4. dicitur: *Spiritus Dei fecit me: & in Psal. cxli. 10. Spiritus tuus bonus deducit me in terram rectam.* Et quia gubernare subditos proprius actus domini est, convenienter Spiritui Sancto dominium attribuitur: dicit enim Apostolus II. ad Corinth. 11. 17. *(2) Spiritus autem Dominus est: & in symbolo fidei dicitur: Credo in Spiritum Sanctum Dominum.*

3. Item. Vita maxime in motu manifestatur: momenta enim se ipsa, vivere dicimus, & universaliter quaecumque à se ipsis aguntur ad operandum. Si igitur ratione amoris Spiritui Sancto impulsio, & motio competit, convenienter etiam sibi attribuitur vita: dicitur enim Joannis vi. 64. *Spiritus est qui vivificat: & Ezechielis xxxv. 11. 6. Dabo vobis spiritum, & vivetis; & in symbolo fidei nos in Spiritum Sanctum vivificantem credere profitemur: quod etiam & nomini spiritus consonat, nam etiam corporalis vita animalium est per spiritum vitalem à principio vitae in caetera membra diffusum.*

CAPUT XXI.

De effectibus attributis Spiritui Sancto respectu rationalis creaturae quantum ad ea quae Deus nobis elargitur.

Considerandum est etiam quantum ad effectus quos proprie in natura rationali facit, quod ex hoc quod divinae perfectioni utcumque assimilatur, hujusmodi perfectio à Deo nobis dari dicitur; sicut sapientia à Deo nobis donatur, secundum quod divina sapientia utcumque assimilatur. Cum igitur Spiritus Sanctus procedat per modum amoris quo Deus se ipsum amat, ut ostensum est cap. xvi. ex hoc quod huic amori assimilatur Deum amantes, Spiritus Sanctus à Deo nobis dari dicitur. Unde Apostolus dicit ad Romanos v. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.*

Sciendum tamen est, quod ea quae à Deo in nobis sunt, reducuntur in Deum sicut causam efficientem & exemplarem: in causam quidem efficientem, in quantum virtute operativa divina aliquid in nobis efficitur; in causam vero exemplarem, secundum quod id quod in nobis à Deo est, aliquo modo Deum imitatur. Cum ergo eadem virtus sit patris, & filii, & Spiritus Sancti, sicut & eadem essentia; oportet quod omne id quod Deus in nobis efficit, sit sicut à causa efficiente simul à patre, & filio, & Spiritu Sancto; verbum tamen sapientiae, quo Deum cognoscimus, nobis à Deo immisum, est proprie representativum filii; & similiter amor quo Deum

(1) Vulgata *Emitte*: (2) Vulgata: *Dominus autem spiritus est.*